

DOLENJSKI LIST

Glasilno Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 30 (333)

Leto VII.

NOVO MESTO, 26. JULIJA 1956

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. Pošt. predal: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Časopisno-založniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Plevel

Svečan praznik po vseh krajih

Na Gornjem Vrhu pri Dobriču so odkrili spomenik narodnemu heroju Jožetu Slaku-Silvu in žrtvam fašističnega nasilja

Po vsej Dolenjski so v soboto 21. julija zvečer naznanili kresovi začetek proslavljanja Dneva vsaj slovenskega naroda. 15. obletnico tega znamenitega in zgodovinskega dejanja smo postopoma dostojno in slovesno, kar je potrdila množična udeležba prebivalcev na številnih akademijah in ostalih prireditvah, ki so bile v soboto in v nedeljo po naših krajih.

Največja prireditev je bila v Novem mestu, kjer sta mestni odbor in ZB in SZDL organizi-

rala povorko od stavbe OLO do Kandijskega jezika na Glavnem trgu, kjer je bilo množično zborovanje. V povorki so sodelovali konjeniki, taborniki iz Bosenskega Novoga in Prijedora, ki taborijo v Srebrničah (teh je bilo v povorki največ in so z udeležbo in s kroji prijetno presenečili), padalci, kegljači, kolešarji, motoristi, strelci in gasilci, igrali pa sta mestna godba na pihalu in godba garnizije JLA. Na trgu je govoril član obč. komiteja ZKS Riko Cigoj o pomenu Dneva vsaj, zatem pa sta pela pevka zbor iz Aidovščine in PD Dušan Jereb, godbi pa sta igrali partizanske in narodne pesmi. Splošno veselje so pozivali še taborniki, ki so začeli plesati kolo; kmalu so se jim pridružili še ostali ljudje, ki so radi prisluhnili tudi lepemu petju bosenskih tabornikov. Čolni in splavi na Krki so medtem razsvetljevali bregove reke.

V nedeljo zjutraj je precej ljudi odšlo na izlete. Na Gorjancih je vozil iz mesta avtobus, mnogo skupin pa je zavilo tudi na Rog, na Frato in drugam. Na Gornjem vrhu pri Dobriču je bila čistoletna prav lepa in dobro obiskana slovesnost. Občinski odbor ZB Trebnje in krajevni odbor ZB Svetinja sta priprava pohod partizanskih patrol, ob navzočnosti številnih gostov in domačinov pa je bil odkrit spomenik priljubljenemu dolenskem aktivistu in narodnemu heroju Jožetu Slaku-Silvu. O liku komuniste in pri-

organizacija, se je udeležilo toliko ljudi, da vsi niti niso prišli na vrsto. Člani Zveze borcev so šli v nedeljo s kolonijo otrok ZB celjskega okraja na izlet na Planino, kjer je bil med vojno eden največjih ustaških pokoljev na slovenskem ozemlju.

Ob lepih prireditvah in uspešnih akademijah poročajo tudi iz drugih večjih in manjših krajev Dolenjske. Povsod je bila tudi velika udeležba na tekmovalnih strelec za spominsko medaljo »22. julija«; zanimanje za strelski šport bi, kakor smo tokrat videli, mnoge strelske družine lahko izbrabile za okrepitev svojih vrst in povečanje števila organiziranih strelcev. Samo v Novem mestu se je udeležilo strelskega tekmovanja čez 250 ljudi. Na Rupercu vrhu je bilo uspešno tekmovanje žanjic kmetijske družbe Bična vas, na posestvu kmetijske šole na Grmu pa so prvič nastopili traktoristi novomeškega okraja in se pomerili v oranju in spretnostnih vožnjah. Motoristi so organizirali dopoldne s'pvo na lisico, popoldne pa so se zbrali na Rogu, kjer so počastili Dan vsta na Bazi 20.

Obnovljene partizanske tiskarne v Ljubljani

V soboto je bila v gozdu nad Muzejem narodne osvoboditve v Ljubljani (za nekdanjim Cekinovim gradom) slavnostna otvoritev rekonstruiranih partizanskih tiskarn in tehnik, ki so se je med drugim udeležili tudi predsednik Ljudske skupštine LRS Miha Marinko, predsednik izvršnega sveta Boris Kraigher, in član Zveznega izvršnega sveta Ivan Maček. Matija.

Naši motorji za Južno Ameriko

Tovarna motorjev »Torpedo« na Reki bo dobavila do konca 1956 južnoameriškim državam za pol milijona dolarjev Dieslovih motorjev za 7 in 9 ks bo tovarna izvozila tudi močnejše motorje za 20, 30 in 40 ks, ki jih je začela pred kratkim izdelovati.

organizacija, se je udeležilo toliko ljudi, da vsi niti niso prišli na vrsto. Člani Zveze borcev so šli v nedeljo s kolonijo otrok ZB celjskega okraja na izlet na Planino, kjer je bil med vojno eden največjih ustaških pokoljev na slovenskem ozemlju.

Ob lepih prireditvah in uspešnih akademijah poročajo tudi iz drugih večjih in manjših krajev Dolenjske. Povsod je bila tudi velika udeležba na tekmovalnih strelec za spominsko medaljo »22. julija«; zanimanje za strelski šport bi, kakor smo tokrat videli, mnoge strelske družine lahko izbrabile za okrepitev svojih vrst in povečanje števila organiziranih strelcev. Samo v Novem mestu se je udeležilo strelskega tekmovanja čez 250 ljudi. Na Rupercu vrhu je bilo uspešno tekmovanje žanjic kmetijske družbe Bična vas, na posestvu kmetijske šole na Grmu pa so prvič nastopili traktoristi novomeškega okraja in se pomerili v oranju in spretnostnih vožnjah. Motoristi so organizirali dopoldne s'pvo na lisico, popoldne pa so se zbrali na Rogu, kjer so počastili Dan vsta na Bazi 20.

V Dobrepoljah so odkrili spomenik borcem

Zveza borcev v Dobrepoljah je pred Dnevom vsaj lepo uredila grobišče 31 padlih partizanov, v nedeljo 22. julija pa jim je odkrila spomenik nad skupnim grobom. Razen strokovnih del so vse ostalo opravili člani ZB sami.

Blizu tega zaliva in kopališča v Medveji pri Lovranu tabori letošnja dolenska mladina. Prvi so bili tu učiteljčki iz Novo mesta, ki so imeli plavalni in taborniški tečaj. Za njimi so bili na morju medvedki in čebelice, najmlajši člani taborniške organizacije, zdaj pa taborijo v Medveji člani Rodu gorjanskih tabornikov iz Novega mesta, ki prav lepo podpirajo stare, vse znanee in prijatelje. Pišejo nam, da se jim ob morju pod Učko prav dobro godi. Od 8. do 25. avgusta bo tu taborilo še 50 dolenskih valencev obrine in trgovske stroke, katerim je pripravila taborjenje okrajna zveza Društev prijateljev mladine.

Nevsakdanji obisk v Novem mestu

Pretekli četrtek so potovali skozi Novo mesto v Zagreb člani indonezijske folklorne skupine, ki jo sestavljajo predvsem študentje indonezijske študijske skupine v Ljubljani. Indonezijski so nastopili na ljubljanskem festivalu s folklornimi plesmi, pravtako pa tudi v Zagrebu. Na vožnji v Zagreb jih je spremljal naš dopisnik tovariš Bodo Račič, ki jim je razlagal krajevne znamenitosti in lepote naših krajev. Na vožnji po Dolenjski in simpatičnim gostom najbolj usajala zelena pokrajina, ki jih po grških in bunji rasti zelo spominja na Javo, kot so nam izjavili. V Novem mestu so si ogledali spomenik NOB, se ustavili v hotelu »Metropol« in se na našo željo tudi fotografirali pred poslopjem Studijske knjižnice Mirana Jarca, kjer jih prikazuje gornja slika. Eden izmed indonezijskih študentov je ob pogledu na lepo dolensko dežel: »Škoda, da je moja domovina tako daleč in da ne moremo priti večkrat v vaše lepe kraje in med vaše dobre ljudi!«

Predsednik Tito na Krku

Predsednik republike Josip Broz - Tito s soprogom Jovanko Broz - je v nedeljo zvečer ob 22. uri odpotoval z Brionov na ladjo »Galeb« na Krk, s čimer se je odzval povabilu grškega kralja Pavla in kraljice Friderike, naj prebije tamkaj nekaj časa na zasebnem obisku in odhlu.

V Krku, glavnem mestu istoimenskega grškega otoka, sta sprejela našega predsednika in njegovo soprogo grški kralj in kraljica. Na otok Krk je prišel tudi predsednik grške vlade Karamanlis in zunanji minister Averof, ki se bosta ob sestali s predsednikom Titom. Čeprav ob obisku tovariša Tita na Krku docela zasebnega značaja, je že pred njegovim prihodom na otok prišlo tja tudi več grških in tujih novinarjev.

„Administrativne“ možnosti in realna slika

Dolenjski list je pred kratkim v zaporednih številkah objavil možnost za nadaljevanje študija po četrti, oziroma po drugi gimnaziji. Absolvenci četrtih gimnazij (baje jih je v novomeškem okraju okrog 800) in njihovi starši so verjetno te številke prebirali z velikim zanimanjem. Navedbe v seznamu poklicev in šol pa niso v celoti zadovoljive; manjkali so podatki o stroških za vzdrževanje mladih gojencev v internatih in domovih ljubljanskih srednjih in drugih šol. Vsi vemo, da štiri gimnazije ne dajejo mlademu človeku potrebnega spričevala, da bi opravljal kako drugo službo, ne le fizičnega dela; štiri gimnazije so le pogoj za pridobitev srednje izobrazbe ali za pričetek v kakih obrti.

Srednjo izobrazbo lahko na Dolenjskem pridobijo na štirih gimnazijskih zavodih (v stiški, kočevski, novomeški in črnomljski gimnaziji) ter v novomeškem učiteljski. Torej tudi večina srednjih šol na Dolenjskem (vse gimnazije razen učiteljske) ne izdaja diplom strokovne usposobljenosti, ampak morajo dostudirati na višjih šolah ali univerzi, da vendar dorasteš poklicu. Toda za mladega Dolenca je 17 oziroma 18 let učenja (osnovna šola do 11. leta, nižja gimnazija do 15. leta, višja gimn. do 19. leta in univerza do 24. oziroma do 25. leta) največkrat predraga doba, zato se nekje sredi izobraževanja zaposli. Posebno mlada dekleta. Oskrbljena stane namreč v ljubljanskih internatih okrog 5.200 din, a študij na srednjih in strokovnih šolah traja do 5 let. Stroške za študiranje četrtoločka zmoroje (poglejmo si v oči!) predvsem obrtniki, gostilničarji, premožni kmetje, visoko kvalificirani strokovnjaki in še kdo. V likemu delu četrtoločev, otrok staršev za nižjimi delovnimi kvalifikacijami in majhnimi posestvi, pa je na Dolenjskem zaradi gospodarske zaostalosti dežeje in revščine poot v izobrazbo zaprta, četudi bi prejemale štipendijo OLO (povprečje štipendij je okrog 3500 din). Kolikor se ti otroci ne odločijo za pričetek različnih obrti in ne ostanejo doma, vstopajo brez posebnega paslova in strokovne usposob-

ljenosti v delovna razmerja, kjer se pač ponudi prilika. Posebno dekleta. Toda priložnosti za zaposlitev četrtoločev, ki so si pridobili v šoli le najnižjo splošno osnovno izobrazbo, ne tudi osnov za kolikor toliko samostojno strokovno delo, so vse redkeje. Posebno v pisarnah, uradih in ustanovah. Organizirano pisarniško delo zahteva že v prvem službenem dnevu določeno stopnjo strokovnega znanja.

Kaj lahko iz vsega povedanega razberemo? Da bi moral Okrajni ljudski odbor v Novem mestu osnovati administrativno šolo oziroma ustrezno tečaj, ki naj četrtoločca in priučene pisarniške moči nauči strojepisja, stenografije,

osnov iz knjigovodstva, ter da vsem tečajnikom oziroma dijakom za pisarniška dela potrebno znanje in kvalifikacijo. Večina dolenskih uradov zaposluje danes priučene pisarniške moči, ki pogosti niso kos zahtevam pisarniškega dela, in, le redke absolvente administrativne šole v Ljubljani. Potreba po administrativni šoli na Dolenjskem je doslej v vsakim letom naraščala in je danes že tako velika, da smo jo dolžni zadovoljiti. Ne samo zaradi pomanjkljivosti in slabosti pisarniškega dela v dolenskih uradih (kako čudovito poje slovenščina v uradnih aktih!) ampak tudi zato, da damo mnogim mladim četrtoločcem strokovno znanje, kvalifikacijo in poklic. Vb.

Družbeni plan občine Semič

Občinski družbeni plan je izdelan v skladu s smernicami naše ekonomske politike, ki jih nakazujejo zvezni, republiški in okrajni plani, ter usmerjen v nadaljnjo krepitev socialističnega gospodarstva v občini.

Družbeni proizvod (000 din)			Narodni dohodek (000 din)		
Realiz.	Plan	Indeks	Realiz.	Plan	Indeks
1955	1956		1955	1956	
109.540	123.101	112	104.113	117.814	113

Izračun narodnega dohodka socialističnega sektorja gospodarstva na 1 prebivalca znaša 31.850 din ter kaže, da je naša občina v pogledu socialističnega gospodarstva v primerjavi z drugimi občinami okraja, v zelo ugodnem položaju, saj presega okrajni povpreček. Splošni razvoj gospodarstva bo omogočil tudi v letu 1956 znaten dvig družbenega produkta in narodnega dohodka. Družbeni proizvod se bo dvignil za 12 odstotkov v primerjavi z lanskim letom. Na dvig vplivajo v prvi vrsti: razširitev obrata Telekomunikacije, povečana storilnost dela, mizarska delavnica itd.

V družbenem sektorju občinskega gospodarstva predvidevamo v letošnjem letu sledeči razvoj: (izražen je v družbenem produktu in narodnem dohodku)

Na področju občine ni samostojnih industrijskih podjetij. V Semiču imamo le obrat Telekomunikacije, ki ima svoj sedež v Ljubljani. Proizvaja v glavnem kondenzatorje za radio industrijo. Po planu za leto 1956 bo obrat znatno povečal proizvodnjo papirnatih kondenzatorjev. Zaradi tega predvidevamo povečanje družbenega produkta za 2 odstotka v primerjavi z lanskim letom. Zato se bo povečalo število zaposlenih na približno 130 delavci in uslužbenci.

KMETIJSTVO
Kmetijska proizvodnja se bo letos le delno povečala. Nižja proizvodnja se obeta v sadjar-

stvu, ker je bila lanska letina nadpovprečna. V vinogradništvu bo količinsko in kakovostno povprečen pridelek. V poljedelstvu bo dvig obsega proizvodnje malenkosten. Upamo pa na dvig pri živinoreji.

Zivinoreja je v zadnjih letih zelo napredovala po zaslugi pravilne izbire plemenske govodi. Na izboljšanje vpliva predvsem Kmetijsko posestvo v Črnomljskih, ki goji le plemensko živino montafonske pasme. S selekcijo krav se dviga moznost. Zivinorejski odbori kmetijskih zadrug bodo izbirali plemensko živino goved, svinj in konj ter skrbeli za zatiranje kužnih bolezni in za vzrejo mlade živine. Posebno skrb bodo posvetili pridobivanju kakovostne kreme. S sredstvi občinskih in zadrugnih investicijskih skladov bodo meliorirali skupne vaške pašnike in arondirali čimveč zemljišč.

Za uspešen dvig kmetijske proizvodnje in vpljavajo naprednega gospodarjenja v kmetijstvu, bodo morale kmetijske zadruge vložiti več truda in dela kot doslej. Organizirati bo treba več tečajev in predavanj.

Kolonija Zveze borcev v Poljanah

Otroci novomeškega okraja so šli letos na letovanje v kolonijo Zveze borcev okraja Novo mesto — v Poljanah nad Skofjo Loko. Zivljenje v počitniški koloniji je zelo prijetno in pestro. Dnevi nam kar hitro teko. Vsak dan hodimo na izlete v bližino okoli po prelepi Poljanski dolini. Obiskali smo že več zgodovinskih krajev in NOB in spominskih plošč. Vreme je zelo ugodno, tako da se lahko veliko kopamo v bližnji topli Poljanski ščici.

Pri vodi je vedno pravi živinorejski svet, tisti pa ki že znajo, neustrašno skačejo v vodo na glavo in na noge. S hrano smo zelo zadovoljni. Zelodolci otrok so vedno polni, za kar skrbijo zelo vestne in pridne kuharice.

Zveza borcev v Poljanah je v kratkem bomo šli z avtobusom na izlet v Cerkljo in Idrijo. M—K

8 kg joda na dan
Naša prva tovarna joda v Sisku že redno pridobiva elementarni jod in ga izdela tudi do 8 kg na dan. V Sisku črpa jo jedna voda iz globine pribl. tisoč metrov. Zdjaj pripravljajo naprave, da bo tovarna joda začela izdelovati tudi kalijeve jode, s katerim jedirajo jedilno sol.

50 knjig Zbranih del slovenskih klasikov

Ze pred leti je sklenila Državna založba Slovenije, da bo izdala v 104 knjigah Zbrana dela 19 najpomembnejših slovenskih pesnikov in pisateljev. S 50. knjigo v tej zbirki — šestim zvezkom Levstikovega dela — je zdaj opravljena pribl. polovica velikega načrta. V soboto je kolektiv Državne založbe Slovenije v Ljubljani proslavil ta važen dogodek naše kulturne zgodovine. Obširna in pomembna kulturna zbirka bo zdaj dopolnjena še z izdajo monografij o vseh 19 pesnikih in pisateljih.

Naročnikom in bralcem Dolenjskega lista!

Tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani je prevzela ob zadnji reorganizaciji časniškega tiska v delo več novih listov. Zaradi tehničnih vzrokov v tiskarni bo naš tednik izhajal poslej vsak četrtek, s čimer bomo ustregli tudi vsem tistim našim bralcem v oddaljenih krajih, ki so doslej dobivali Dolenjski list šele v nedeljo ali ponedeljek. Male oglase, objave, razpise in ostala obvestila sprejemamo vsak teden do ponedeljka popoldne. Dopisnike prosimo, da pošiljajo zgodbena, jedrnatna poročila o nedeljskih dogodkih tako, da bomo dobili njihovo pošto v ponedeljek dopoldne, ostale prispevki pa takoj, ko jih napišete. UREDNIŠTVO IN UPRAVA

80 let novomeških gasilcev

Požari so nekoč po mestih, ki ni bilo gasilcev ne gasilskih naprav, hudo razsajali, častljivo dolensko Novo mesto je za vsežakor bilo še prav posebna žrtev ognja. Naj omenimo samo najhujše požare: 1540, 1567, 1583, 1605 in 1664, kajti vsak teh požarov je mesto malone upelnil, le tu pa tam je ostala kakšna hiša, poročla zgodovina. Meščani so imeli za obrambo proti rednemu petelinu je lestve, kljuke in sode z vodo, kar je bilo toliko kot nič, kadar se je ogenj razbesnel. Šele leta 1796 je došla takratna volašnica brizgalno, ki so jo lahko uporabljali tudi Novomeščani. Čez nekaj let je mesto že imelo tri brizgale, 32 kljuk, 32 lestev in 226 slamnatih veder, in seveda tudi nočnega čuvaja, ki je bedel (ali pa dremal) nad varnostjo mesta. Vse te priprave, hkrati z malomarnostjo meščanov glede zaščite pred ognjem, pa so bile kaj nezadostne. Šele ko so leta 1828 dobili novo brizgalo, izdelal ljubljanskega livarja Samasse, cevi in voz za gasilsko orodje, so bili požarom kolikor toliko kos.

Pobuda za ustanovitev prostovoljne gasilske čete so Novomeščani dobili iz Celja in Metlike, kjer sta takrat društvi bili že v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja, pa tudi pogostji požari in daljni okolici Novoga mesta so pospešili organizacijo požarne brigade (1873 je n. pr. ogenj uničil Biško pri Mirni peči, zgorelo je 20 hiš in 34 gospodarskih poslopj, le ena hiša je ostala). Posebno pa sta se za ustanovitev gasilskega društva zavzela Janez Poljak mlajši (ob strašnem požaru Tržiča 1811 si je z očetom edini od vse rodbine rešil življenje), in trgovec Adolf Guštin, ki je gasilsko organizacijo spoznal v svojem rojstnem kraju Metliki. Pripravljajni odbor, osnovan 1875, je zabil gasilski društvi v Celovcu in Leob-

nu za vzorec pravil. Bo njih so sestavili svoje statute in jih 10. novembra 1875 predložil županstvu mestne občine v potrditev. Deželna vlada je pravila novega društva odobrila 25. februarja 1876, ustanovni občni zbor je pa bil 19. marca. Društvo je sprva štel 60 članov, povečevanje je pa bilo nemško. Še isto leto si je društvo začelo nabavljati novo orodje: za 1972 goldinarjev ga jim je oskrbel livar in zvoznar Samassa in tudi sam izuril moštvo.

V prvem razdobju je novemu društvu šla precej trda. Že naslednje leto je izstopilo precej članov, nemara zaradi stroge discipline in pogostih vaj, marsikoga je pa tudi bolj mikala uniforma meštanske garde ko gasilske. Leta 1890 je Guštin vpeljal slovensko povečevanje in spet je izstopilo precej članov, ki so se čutili prizadete v svojem nemstvu. Navzlic tem raznim oviram je pa društvo uspešno delovalo in je od deželne vlade dobivalo zahvale in priznanja. S podporo občine, deželne odbora in s prostovoljnimi prispevki si je društvo počasi priskrbelo precej gasilskega orodja. Hranili so ga v opuščeni cerkvi sv. Antona, kasneje pa v starem vojaškem skladišču in na rotovžu. Društvo je prirejalo javne nastope z vajami ter družabne večere, zabave in tombole.

Škoda v gozdovih in loviščih

V naših gozdovih vedno pogosteje opažamo škodo, ki jo povzročajo razni neupravičeni nabiralci stranskih gozdnih proizvodov. Vzemimo za primer lubje tršljike, grma, ki v gozdu in na redko poraslih površinah čuva gozdna tla pred sončno pripekco. Neupravičeni nabiralci lubje s tršljike kar belijo, da si olajšajo delo, pa grm posekajo in zveličajo na primeren prostor. Sledovi takega dejanja so kupi kolja. Veliko najdemo poškodovani tudi na nedozorelih poganjkih iglavcev. S takim početjem nastajajo golčave, ki škodujejo gozdu in lastniku gozda.

ljudskega premoženja ali privalnem, šela s privaljenjem lastnika in če upoštevamo gozdnozaščitne predpise, ki zajemajo tudi gozdne sadeže in zeljšča. Ponekod najdemo vsa debela konjatev ranjena, ker obrabli toleto obje z debelimi kamni, da stresejo sadeže na tla. Tako obtočeno drevo seveda oboli in škoda je neizogibna.

Omeniti moramo tudi škodo, ki jo divjad, zlasti mladice, povzročajo psi, ki jih nabiralci vodijo s seboj. Imamo zakonite predpise, ki ščitijo gozd in divjad. Nemara potrebujemo ostrišjih ukrepov, da bomo preprečili škodo, ki nastaja zaradi takega brezvestnega ravnanja z gozdom in divjadjo. Reklame in cene stranskih proizvodov še ne upravičujejo, da jih nabiramo kar po mili volji. Po pravem pojmu smemo nabirati te stranske gozdne proizvode, bodisi v gozdu

Nasle naravno bogastvo — gozd in divjad v njem — moramo čuvati. Gozdari in lovci lahko veliko pripomorejo, da se kvarna dejanja, ki sem jih omenil, vsaj omejijo.

Nevaren požar v Družinski vasi

Preteklo nedeljo je okrog 12.30 ure izbruhnil ožen v gospodarstvenem poslopju posestnika Jakoba Bračiča v Družinski vasi pri Beli cerkvi. Z Bračičove semce je ogenj preskočil na bližnja gospodarska poslopja sosedja Franca Anifa in tako je bil v dobre pol ure v ognju še Bračičov skedenj in kozolec poln žita, ter Amfov hlev in kozolec dvojniki, prav tako do vrha natpan z žitom in senom. Pod dvojnikom je zgoreli tudi plug in nekaj drugega kmetijskega orodja ter voz. Po površini oženja ima posestnik Amf 232 tisoč dinarjev škode, Bračiča pa 300 tisoč dinarjev. Škoda je te delno krita z zavarovalnico. Strelja v nesreči je bila, da so rešili vsaj živino iz hlevov ter stanovanjanske hiše. Ostajala je resna nevarnost za vas, vendar je nastopil belocerkovski gasilec, ki so bili kot najbližji prvi na mestu ter prihod in nastop novomeških gasilcev, ki so bili v 17 minutah ob alarmu že na kraju požara (oddaljenost od mesta dobrih 11 kilometrov) preprečili večjo škodo, ki bi bila nastala, če bi bil oženja zalež še stanovanjske hiše.

Ogenj je povzročal nek štiričetni otrok, ki se je igral na Bračičovi senici. Na pomoč so prihiteli tudi gasilške čete iz Smarjete, Osrečja ter iz Zbur.

Požar je ponovno opozorilo staršem, naj vendar že dovolj skrbijo vzgajalce pred otroci!!!

V vsako našo hišo in družino: DOLENJSKI LIST!

Vztrajno zatirajmo krompirjevo plesen!

Spomin na 50. obletnico važnega goddka v Dol. Toplicah

29. julija bo minilo 50 let, ko so v Dolenjskih Toplicah slovesno razvil zastavo »Brdnega in pevskega društva Dolenjske Toplice«. To je bila prva večja kulturna prireditev v Dolenjskih Toplicah, važna za kulturni dvig in napredek Toplic. Bila je mejnik med temno preteklostjo in napredkom, ki ji je sledil. Mlado društvo je prešlo vse ovire in premagalo vse težave, ki so mu jih postavljali pod noge nazadnjaški krogi, v svoje vrste pa je zajelo poleg domačinov tudi okolice. Krasna zastava je med okupacijo postala plem italijanskih okupatorjev.

Dragotin Gregorc
Naročajte in berite »DOLENJSKI LIST«!

Fraznik soferjev so tudi novomeški in okoliški soferji lepo proslavili, o čemer so poročali prejšnji teden. Na sliki: pogled na Glavni trg, kjer so se ob proslavi razvrstila motorna vozila. Toliko jih že lep čas ni bilo na kupu. V zadnjih tednih se je posebno povečalo število motornih koles v mestu in okraju. (Foto: Franc Savrič, Novo mesto)

Krompirjeva plesen je med najbolj značilnimi glicivnimi boleznimi krompirja. Pojavlja se redno vsako leto in od vremenskih razmer je odvisno, koliko bo zmanjšan pridelek. Česta izmenjava deževnega s toplim vremenom in velika vlažnost zraka ustvarja izredno ugodne pogoje za razvoj plesni. Bolezen se pojavi v obliki rjavih peg na listih robovih. Na spodnji strani listov se v vlažnem vremenu, podobno kot pri peronospori na vinski trti, pojavljajo letni trosi v obliki belega puha. V začetku bolezni opazimo samo na posameznih listih enega ali nekoliko sosednjih grmov. Pozneje, v ugodnejših pogojih (vlažno in toplo vreme) se bolezen širi okrog teh prvotnih žarišč, tako da počasi zavzame večje število rastlin in končno vso parcelo. Zaradi tega dobil parcela rjavo barvo, posušijo se listi in cima. Veter in dež omogočajo širjenje bolezni. Napadene so skoraj vse sorte krompirja od zgodnjih do najpoznejših, toda zgodnje in srednje zgodnje sorte so najbolj občutljive. Po dosedanjih opazovanjih pri nas nastane nevarnost za zgodnje sorte sredi junija. Tako smo letos izbruh plesni na zgodnjih sortah zaznali že proti koncu junija in sicer na sortah: bintje, frühmele, böhmov zgodnji itd. Okrog 10. julija se je plesen pojavila tudi na poznih in srednje poznih sortah: merkur, oneide itd.

Poskusno škropljenje v osmih kmetijskih združenjih

Bolezen povzroča posredno in neposredno škodo na krompirju. Neposredno bolezen uničuje listje in vso cimo ter tako onemogoča rastlini nadaljnjo as-

milacijo in razvoj. Posredno pa dež izpira lemne trosje v zemljo do samih gomoljev in jih s tem okuži. Na okuženih mestih se bolezen pojavlja v obliki vdolbenih rjavih lis, pod katerimi je gámo meso porjavelo. Takšni gomolji se zelo težko ohranijo in najpogosteje prodirajo na napadenih mestih škodljive bakterije v gomolj in povzročijo, da gnije. S pravišnim in pravočasnim škropljenjem z baktericidnimi sredstvi in z najnovejšimi organskim fungicidom Dithanom bolezen lahko preprečimo. Letos smo opravili poskusno škropljenje na krompirju proti plesni v 8 KZ: Trebnje, Šentrupert, Mokronog, Straža, Dol, Toplice, Otočec, Crnomelj in Adlešiči. Za poskus smo vzeli pri vsaki KZ 1 ha površine. Škropili smo z bakrenim spom in bakreno apeno brozgo, močno do 1-1,5 odstotka in navedenim Dithanom 0,3%. Pri tem smo upoštevali razvoj rastline in njeno občutljivost proti plesni; začetek cvetenja smo vzeli kot prvo kritično stanje za razvoj bolezni, zlasti pri poznejših sortah (Merkur), ki je v poskusu najbolj zastopan. V teku celega kritičnega časa vegetacije bodo tri škropljenja. Prvo je bilo konec junija, ko se je cvetenje v glavnem začelo ali pa je bilo v polnem razvoju. Prve znake bolezni na Merkurju smo opazili šele od 8.-10. julija. Če vzamemo povprečno okužbo za julij približno 6 dni, lahko rečemo, da je bil termin prvega škropljenja pravilno postavljen. Škropljenje opravljamo pretežno z nahrbtnični vinogradniškimi škroplilnicami in škropimo predvsem od spodnje strani lista. Znamerljivo tudi nismo koleradskega hroščja; še pred začetkom škropljenja proti plesni je bil krompir poskropljen ali za-

prašen proti koleradarju. Poslej ga bomo uničevali obenem z zatiranjem plesni, pri čemer bomo brozgi dodali svinčeni arzenat ali tekoči pantanon ali lindan olje ali DDT, ki se mora kot mešanica takoj uporabiti.

Hkrati s plesnjo tudi koleradarja!

Pri našem povprečnem okrajnem pridelku od 125 mtc na 1 ha, lahko pridobimo s škropljenjem 5% povečani pridelek, to je 6 mtc na 1 ha. Lahko rečemo, da se nam bodo že samo zaradi tega povečanega procenta pridelka povrnil vsi stroški za sredstva, ki znašajo okrog 6.000 din za 1 ha. Dejansko je zguba, oz. zmanjšanje pridelka celo v primeru najslabšega pojasa plesni, veliko večja. Če upoštevamo še, da moramo vsako leto škropiti proti koleradskeemu hrošču, potem je istočasno uničevanje plesni popolnoma opravičljivo in koristno. Z našimi poskusi bomo nadaljevali in upajamo, da nam bodo rezultati po primerljavi škropljenih in neškropljenih parcel na koncu pokazali preprečljivo sliko, kar je tudi cilj teh poskusov.

Ing. Stanoje Grkovič

Tehnična pomoč FAO za leto 1957

Organizacija za kmetijstvo in prehrano (FAO) bo poslala prihodnje leto Jugoslaviji 221.000 dolarjev kot tehnično pomoč. Od tega bo porabljenih 85.000 dolarjev za specializacijo jugoslovanskih študentov v tujini, približno 48.000 dolarjev pa za prihod tujih strokovnjakov v našo državo. Precej sredstev je predvidenih tudi za semenarstvo, kemizacijo, gozdarstvo, mehanizacijo, namakanje in hišno ekonomiko.

Brionska izjava

Državniške izjave, komunikacije, skupna poročila in kakor tem rečem se pravijo v diplomatski praksi, utegnejo biti kos papirja, ki ga pokriva prah pozabe kmalu zatem, ko se posuši črnilo na njem. Takšnih izjav ne bi našli malo, če bi nekoliko pobrskali po zgodovini svetovne diplomacije. Prav tako jih ne bi bilo malo, če bi prelistali letopise nedavne minulosti...

Izjava, ki so jo podpisali predsednik Tito, egipčovski predsednik Naser in predsednik indijske vlade NeXu ru po razgovorih na Brionih 18. in 19. t. m., je drugačnega kova. Tehina je, ker je realistična. Pomembna je, ker izraža bistvene težnje in probleme našega časa.

Če rečemo, da je ta izjava treh državnikov realistična, mislimo s tem reči, da v njej ni govora o praznih želajah vartljivih upih, majavih načelih, ki bi ne imeli korenin v živem življenju. Ogledimo si na primer vprašanje Nemčije, o kateri je govora v izjavi. Tega problema trije predsedniki niso označili kot stvar, od katere je odvisno vse: razorožitve, mir na svetu — kot to hočejo tolmačiti nekateri krogi. Nasprotno — postavili so se na edino stvarno, možno, realistično stališče: to vprašanje je treba urediti v skladu z željami nemškega naroda, prek sporazumov, doseženih na mirolnih pogajanjih. Z drugimi besedami to pomeni: stvar združitev Nemčije je predvsem stvar nemškega naroda, ali kakor je predsednik Tito nedavno v nekem razgovoru rekel, ni dobro, če bi mu krojili suženjo na tujem, ker bi utegnili biti zdaj prekrtka, zdaj pa spet predloža...

Ali pa vzemimo vprašanje Srednjega vzhoda, o čemer je prav tako govora v skupni izjavi. Ta problem je v brionskem dokumentu obravnavan v vsej svoji zapletenosti. Ta zapletenost ni samo v tem, da ne gre zgolj za palestinski spor, marveč tudi za oster spopad med koristimi različnih drugih dežel, spričo česar je položaj zamažen. Trije državniki, od katerih predstavlja eden narod, živče na tem področju, niso predlagali, naj bi ubrali enostransko pot. Z zahtevo, da je treba narodom tega področja priznati popolno svobodo, so udeleženci brionskega sestanka želeli, da bi to svobodo zagotovili z ublažitvijo splošnega spora, med drugim tudi z razumevanjem gospodarskih pravic, ki jih imajo druge države na Srednjem vzhodu.

Če rečemo, da izjava izraža bistvene težnje in probleme našega časa, hočemo s tem reči, da so v njej zapopadena vsa tista vprašanja in vse tiste bistvene silnice, okrog katerih se suče sodobno svetovno dogajanje. Pri tem so trije državniki, zlasti poudarili pomen mirolnega in aktivnega sožitja.

Ta politika sožitja se kaže v vsej izjavi. To ni nič čudnega, kajti aktivno sožitje ali koeksistenca pomeni, da je treba spore poravnati s pogajanjem; da je treba spoštovati suverenost, pravice vsake države; da se nihče ne sme vmešavati v notranje zadeve drugih dežel; da je treba razvijati vse oblike mirolnega sodelovanja; doseči popolno enakopravnost med velikimi in malimi državami ter uresničiti vse, da bi se siromanejši deli sveta izkazali z bogatimi, saj je jasno, da svobode brez blaginje ni moč uresničiti.

Vsa ta načela so bila v brionski izjavi ne samo poudarjena, marveč izražena tudi v obliki stališč do vseh perečih mednarodnih vprašanj: do miru in varnosti, do razorožitve in vloge OZN, do gospodarskega razvoja nerazvitih dežel in razvoja mednarodne trgovine in do treh glavnih področij napetosti in možnega konflikta — Srednje Evrope, Daljnega in Srednjega vzhoda in do kolonializma.

Ob koncu je treba še poudariti tisti del izjave treh predsednikov, v katerem pravijo, da »svetovnih problemov ni moč urediti na mah in da je potrebno potrpežljivo in z dobro voljo vztrajati na poskusih, da bi dosegli njihovo ureditev.« To je v resnici edina možna pot: potrpežljivo vztrajati na stališču, da je moč samo prek sožitja, prek pogajanj in sporazumevanja doseči trdni mir med narodi in državami.

Bivši kralj Kambodže princ Norodom Sihanuk je bil na obisku Jugoslaviji, kjer ga je sprejel predsednik Tito, imel pa je tudi razgovore z drugimi visokimi jugoslovanskimi voditelji. Pred odhodom je princ Sihanuk izjavil, da je »prijeteljstvo med našima dvema deželama in našimi narodi odslje dejstvo«.

Predsednik republike je te dni na Brionih sprejel skupino Amerikancev, udeležence seminarja Sherwooda Eddyja in jim odgovoril na vrsto vprašanj v zvezi s sodobnim svetovnim položajem in s politiko naše države. O njegovem razgovoru bomo spregovorili posebej.

Na Brione je prisel prvi podpredsednik sovjetske vlade Anastas Mikojan in ostal tam na dvodnevnem zasebnem obisku. Mikojan je tudi gost na večerji pri predsedniku Titu.

ZDA, Velika Britanija in Svetovna banka so Egiptu ponudile, da so sklenile umakniti svojo ponudbo o posojilu za izgradnjo znanega Asuanskega jezusa. Večina svetovne javnosti — tudi ameriški krogi — je tukaj razumela ko politični pritisk na Egipt in njegovo neodvisno politiko. V zvezi s tem je sovjetski zunanjni minister Šepilov obljubil Egiptu pomoč pri izgradnji Asuanskega jezusa brez političnih pogojev.

Na plenumu madžarske partije delovnih ljudi je čestitaval prvi sekretar te partije Mathias Rakosi odstopil. Za prvega sekretarja je bil izvoljen dosedanji član politbiroja Ernő Gerő. Opazovalci pravijo, da se da osnovni odmev, ki ga je vzbudil Rakosijev odstop, izražati v besedah: olajšanje. Rakosi je bil glavni izvajalec stare, stalinške politike.

ZDA, Velika Britanija in Svetovna banka so Egiptu ponudile, da so sklenile umakniti svojo ponudbo o posojilu za izgradnjo znanega Asuanskega jezusa. Večina svetovne javnosti — tudi ameriški krogi — je tukaj razumela ko politični pritisk na Egipt in njegovo neodvisno politiko. V zvezi s tem je sovjetski zunanjni minister Šepilov obljubil Egiptu pomoč pri izgradnji Asuanskega jezusa brez političnih pogojev.

Grabežljivci in tatovi pred okrožnim sodiščem

16. julija se je pred okrožnim sodiščem v Novem mestu začela javna razprava proti 27 obdolžencem, ki so od leta 1952 do konca 1955 z različnimi tatvinami, grabežem, goljufljanji in po neverbami oškodovali SGP »PIONIR« na gradilišču tovarni in roto papirja na Vidmu pri Krškem za več kakor 4 in pol milijon dinarjev. Iz skladišč in gradilišča so kradli predvsem cement, železo in ostali gradbeni material ter ga odvažali domov ali prekupčevalcem, ki so s preprodajo mastno zaslužili. Največ kaznivih dejanj sta zagrešila Franc Zubeve, glavni skladiščnik gradbišča »Roto« Vidmu, in Alojz Zlogar, sofer te gradbišča. Krepko so jima pomagali tudi drugi soobdolženci, delavci gradbišča, vratar in zunanji prekupčevalci, med katerimi je bil najhujši Božidar Alegro z Brestanice. Poleg pro. česa pred okrožnim sodiščem bo pred okrajnim sodiščem v Krškem, Novem mestu in Celju

Uredništvo

BELOKRANJSKA KMEČKA GOSPODINJA

ZORA VERGOT:

V njej kuha, kar je pozimi znosno, poleti pa, če ne kuha na prostem, povzroča v sobi neznanost vročino. Posebno vprašanje so stranskišča. Za hišo so gnojlišča, toda ne v pravem pomenu besede. Skozi lino iz hleva mečejo hlevsvski gnoj enostavno pod okno; ta kup je navadno tudi prostor, ki ga uporablja družina za stranišče. V boljših primerih pa je naslonjeno stranišče k stanovanjski zgradbi. Zbito je iz desek, izločki pa padajo na gnoj, kjer se prosto razkrajajo. Dimnikov te hiše nimajo. Dim uha-ja pri vratih v podstrešje, ki je odprt, in skozi plama v zrak. Seveda je veža solna dima, ki izloča tipičen duh, tako svojstven za več lesenjače. Posodje, v katerem kuha, je zelo skromno, žgano iz gline, očiščeno od dima, v katerem pa ne moreš kuhati zdrave in tečne hrane. Vodnjaki niso dovolj oddaljeni od gnojlišča, voda tudi ni očiščena po čistilnikih. Vodo zajemajo z vedri, le malokje najdemo zaprt vodnjak, tako da je voda, ki sploh zaudarja po dimu in ima tudi značilno rumenkasto barvo, nečista. O higieni ni govora in nič ni čudno, če so v zdravstvenem tednu, ki je bil v Beli krajini leta 1955, ugotovili malo razveseljivo stanje. Telesna šibkost, precej primerov jetičnih obolenj, malokrvnost in splošna podhranjenost. Pri otrocih pa je močno razširjena golšavost. Tipična domača žival je ovca. Zato srečujemo skoraj v vsaki hiši kolovrate, ob katerih, posebno ob zimskih večerih, se predejo z vsemi običaji, ki so za zbiranje narodnega blaga bogata paša, obenem pa pričajo o revnem, nenaprednem životarjenju teh ljudi. Tudi na pašah vidimo pastirico, ki ima na ro-

govili kodeljo in suče vitelj ter prede.

Od domačih živali bi omenila le še govedo, ki pa je seveda najslabše vrste, ki zelo malo potrebuje in zato malo dá. Boljša in zahtevnejša živali ne morejo prehraniti, ker nimajo košenice.

Prehrana ljudi je odvisna od njihovih dohodkov. O kakih večjih površinah orne zemlje ne moremo govoriti, še manj o površinah dobre zemlje. Plitev kras, prekrit s slabo žltonato zemljo, je kaj slab posrednik dobre rasti. Pod praprotno raste kislja krma, za katero hlatajo belovolnate ovce. Za oko je to kaj lepa pesem, toda to je pesem revščine.

Od kod torej sredstva za življenje? V dobi po ukinitvi Vojne krajine se je začelo tu hajduštvo, kasneje pa tihotapstvo, ki je nudilo le lahke trenuten zaslužek, ni pa izboljševalo gozdnosporarskega stanja teh udomahčenih brezdomcev. Resnega dela pa se ni nihče oklenil, saj zani niti prave prilžnosti ni bilo. S političnimi spremembami, ki so odstranile meje na Kolpi, pa je tudi tihotapstvo prenehalo. Začelo se je izseljevanje moške delovne sile: eni so odšli v tujino, drugi pa so odhajali za kraško dobo po svetu kot krošnjariji. Znani so bili posebno

Zumberčani, ki so skozi nekaj stoletij krošnjariji z drobno robo in domačim platnom, kasneje je pa so začeli prekupčevati z blagom za obleko in so odšli v najbolj oddaljene vasi in naselja. Obkolpeki naseljeni pa so se začeli ukvarjati s prekupčevanjem živine, posebno ko je Karlovac postal mesto velikih živinskih sejmov. Navidez pa so preprodati prašiče in nekateri so si pridobili lepa premoženja. Toda ti niso ostajali več doma, kajti so obogateli, so uhajali v večja mesta, kjer so začeli novo življenje.

Vsem tem dogajanjem je seveda imela svoje mesto tudi gospodinja. Kakšna je bila njena vloga, kaj je delala? S skromnimi, večkrat preskromnimi sredstvi je skrbel za številno družino. Bila je gospodinja in gospodar. Značilnost teh gospodinj je, da domače, kakor platno niso izdelovale, razen z Adlešiči, na Preloki, v Ziljah in na Vinici, torej tam, kjer je bilo toliko rodovitne zemlje, da so lahko pridelovali lino. Tudi ti kraji spadajo že v drugo vrsto belokranjske gospodinj, čeprav so kasneje med prebežki ponekod tudi začeli postavljati v hiše krogle živo mlinskeje. Kaj bo, ko bo presahnila zadnja kosa travna blika, ko se bo posušila še zadnja brina? Kako pomagati tej gospodinjji, ki svetovat in nakazati pot?

Le malo je spremenjeno. Hiše so večinoma ostale take, kakor sem jih opisala. Le ponekod so poleg lesenjač postavili še hlev in izboljšali stanje v tolika, da ljudje in živali ne živijo pod isto slamnato streho.

Ker ni gospodarskih pogojev, te gospodinjne stanja svojih družin ne morejo izboljšati, navzlic vsej prizadevanji volji in podjetnosti. Kolovrat, pa četudi noč in dan sedi ob njem, gospodinjje ne more pomagati dvigniti blaginje svojih družin, prav tako ne brinje, ki ga nabirajo predvsem ženske za domače žganje, ne reja nekaj ovac, ne stara krosna, na kateri natke letno nekaj deset metrov domačega platna, ne doma spletna se »unučje« iz domače volne. Vse to je rešitev v najhujši sili. Tudi krajji žve, oziroma žvitarjariji, od pomoči, ki jo dobivajo iz tujine, od izseljencev. Ta pomoč je pa največkrat ponosena obleka in morda še kak denar v ruji valutni čip. Ampak to so le začasne pomoči. Svoji v tujini se izobražajo, njih število se krči in pomoč je čedalje manjša in redkejša. Pod nogami pa prav na tem področju kopni te tista skopa zemlja in kajže ostoke, od katerega je odpadlo živo mlinskeje. Kaj bo, ko bo presahnila zadnja kosa travna blika, ko se bo posušila še zadnja brina? Kako pomagati tej gospodinjji, ki svetovat in nakazati pot?

DVOR- spomenik preteklosti, KAJ BOŠ JUTRI? Za boljši razvoj živinoreje

Zeleni tolmuni šepetajo...

Odpekali so konji. Zeleni krški tolmuni ne vpijajo več zvenkele kletkega bronca, trušča klavirskih čestarijev, ropotanja poštnih kočij. Turjačan že dolgo ni občikal dvorskoga in soteskega gospoda; kmetije so pozabili, kako so poljubila robove grajskih obokov. Na Dvoru bi avstrijskega cesarja nikoli več ne pričakala po-božna in ponižna procesija. Ničve več se na Dvoru ne klanja in ne pokleka v prah. Nikoli več bi ljudje na Dvoru ne vlivali topovskih krogel in jih prodajali Srbom, sami pa nastavljalj hrbte, naj jih razsekava valjoviti bič. Fužine so umrle. Umetlja je tudi grajska go-spodščina krške doline.

Naša zemlja že stoletja pokopuje ljudi, ki jo ne ljubijo. Ugasili so Kelti, ker so ljubili bolj gozdove in lov, kot rodovitno in krmno ozemlje. Po Krški dolini so razseljali grobišča. Po svojih cestah, ki naj bi poznajale večnost rimskega imperija, so se umaknili na rodna tla Ximljan, ker so bolj ljubili slavo in mestno življenje v udobju, kot tardo poljedelsko delo. Tudi Germani so hoteli v večno last Krško dolino. Spomeniki njihovih nedosanjanih želja in naše žalostne preteklosti so razsejani na obeh bregovih Krke — očiščeni, razpadli gradovi, v bršljanom in koprivami porastli ostanki grajskih pristanov. In govorijo starci ob pečeh v zimskih večerih, praviljice o grajskih gospodih.

Da, kamorkoli je stopila na našo zemljo tuja noga, je z naše zemlje odšepala, ali pa je ostala v naši zemlji — poldrug meter globoko. Naši ljudje s pestjo brišejo neoparvane tačune. Tudi na Dvoru.

Železni konj tod ni zavrskal

Ne, po Krški dolini ne bo spihal vlak. Projektanti in politiki so dolenskim železnemu konju zasekali pot skozi druge kraje. Dvorski livarji so morali pogosti peči in iti za kruhom na Jesenice in naprej v svet. Ne, na Dvoru ne bodo ropotali stroji, na Dvoru se je dolgo ne bo razrasla industrija.

Pozdrav fantov z Vojne pošte 1572 v Zagrebu

»Ob Dnevu vstaje slovenskega naroda, 22. julija, ob katerem se spominjamo zmage nad fašizmom, pošiljamo tudi dolenski fantje, ki služimo kadrovske rok, lepe pozdrave našim bralcem in aktivistom Osvobodilne fronte! Vsem delovnim kolektivom na Dolenjskem, našim delavcem, kmetom in vsem ostalim pošiljamo tople želje za nadaljnje uspehe pri vsakdanjem delu in graditvi socializma. Ob tej priložnosti pozdravljamo tudi prijatelje in dekleta, ki nas poznajo!

Ivan Turk, Metod Mrzel, Ciril Košak, Jože Zukovič, Mirko Muič, Karel Lužar, vsi pri V. p. 1572, Zagreb.

Pečaver Franc, upravnik kmetijske zadruge na Dvoru, je v dvurnem razgovoru omenil celo vrsto težav in uspehov gospodarskega življenja. Kmetijska zadruga si pridobiva vse večje zaupanje ljudi. Največ pove o uspehih zadruge lanske količina odkupljene sene — 300 tisoč kilogramov. Tudi največ o željah — zastarela kovačnica. Ta čudna, bolj skrivnostna brloga, kakor obrtnemu podjetju podobna kovačnica, izdeluje sekire, motike, krampe in popravila kmečkaj orodja za vso Dolenjsko. Ljudje prihajajo kupovat orodja v dvorsko kovačnico tam od hrvaške meje. Tudi delovni pogoji so v kovačnici na Dvoru skoraj taki, kot so bili v srednjem veku. Kovačnica je tesna in razpada, ne proizvaia serijsko, trg za kovaške izdelke pa je prostran... Dobro bi bilo zaradi nove kovaške prostote, dobiti neke kredit...

»Kaj boš jutri?«
Toda, Dvor, kaj boš jutri? Krka pada čez razjedeni jez, v kanalih, ki poganjajo mehe stare razpokane kovačnice, raste grmičje, mogočno Auerspergovo gospodstvo, ki bi lahko gospodarstvo na Dvoru bolje komistila, iz dneva v dan učinkoviteje grize zob časa. Stoletno zidovje je dolgo ne bo oreglodal, toda skozi rešetaste strehe lijejo ob nevihtih debeli curki vode. Premalo je živane v združnem hlevu, prevleč senu proda zadruga naprej. Gnojnica oronica pred združnim hlevom v dobrih teče v Krko.

»Lepo je v Savinjski dolini...«
nam pišejo iz kolonije Zveze borcev novomeškega okraja v Bočni pločje v Sp. Krašah. V načrtu imamo še žetel na Golte, pa še marsaka, če nam vreme ne bo nagajalo. In tako bo kar hitro pršel čas, ko se bomo vrnili domov. Bivanje v partizanski Bočni nam bo ostalo dolgo v prijetnem spominu.

Čateški gasilci so praznovali

Pretekli mesec je Prostovoljno gasilsko društvo na Čatežu praznovalo 30-letnico ustanovitve. K proslavi sta prišli sosednji gasilski društvi iz Velike Loke in Sentlovrenca z motorikami in skupno z domačimi gasilci izvedli vaje v večjem obsegu. Poleg moških čet a trami motorikami je nastopila tudi ženska četa iz Čateža z ročno brigolano.

Tečaj za internatske kuharice

Na pobudo centralnega zavoda za napredek gospodinjstva v Ljubljani je tudi novomeški Zavod za poplasevanje gospodinjstva začel s tečajem za internatske kuharice. Tečaj tečaj so potrebni zato, ker se je ugotovilo, da je hrana v internatih vedaj manj enolična in ne vsebuje zadosti tistih živil, ki so za zdravo prehrano potrebna. Naše okoliščine ne dovoljujejo sklicati skupnega tečaja za vse internatske kuharice, zato so sklenili, da bo ena strokovnih učiteljic obiskala posamezne internate v raznih letnih časih po en teden in imela s tamkajšnjimi kuharicami praktični in teoretični pouk.

MALI OGLASI

- PRODAM KOBILO 4 let staro z rodovnikom, Rodič Anton, Šela 4, pošta Bela cerkev.
- PRODAM HISICO 10 min. od pošte Ponikve pri Trebnjem. Naslov v upravi lista. (331-56)
- PRODAM HISO s 23 a zemlje, sadnim drevjem, turjo, štirino, klet, jo in električno napeljavno. Jereše, Zelezno — pošta Dobrič.

IZ MATIČNIH URADOV

- NOVO MESTO
V času od 16. do 23. julija je bilo rojenih 13 dečkov in 12 deklic.
- GOTNA VAS
Rojen je bil en deček.
- Prečna
Rojen je bil en deček.
- IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE
Pretekli teden so se poročili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Tomac Hugo, sin oficirja iz Klane pri Reki, je padel z otroške gugalnice in bil poskodoval levo roko. Plin Alojz, čevljar iz Novoga mesta, si je pri delu v službi z nožem poskodoval desno koleno. Stegne Frančiška, žena mizarja iz Vinice pri Cрномlju, je na poti domov padla z voza in se poskodovala. Hrovatčeva Marija, de- lavca z Doža pri Stopičah, si je pri čiščenju smrekice s sromom poskodoval levo roko. Starič Marija, strojna delavka iz Trizča, je padla s koleza in si poskodovala levo nogo. Senica Milan, upravnik Kmetijskega posestva, je padel s prikloleke traktorja in dobil pretes možganov. Smrke Ana, žena posestnika iz Gor. Globodola, je padla z vlakla in dobila pretes možganov.

»Kaj boš jutri?«
Toda, Dvor, kaj boš jutri? Krka pada čez razjedeni jez, v kanalih, ki poganjajo mehe stare razpokane kovačnice, raste grmičje, mogočno Auerspergovo gospodstvo, ki bi lahko gospodarstvo na Dvoru bolje komistila, iz dneva v dan učinkoviteje grize zob časa. Stoletno zidovje je dolgo ne bo oreglodal, toda skozi rešetaste strehe lijejo ob nevihtih debeli curki vode. Premalo je živane v združnem hlevu, prevleč senu proda zadruga naprej. Gnojnica oronica pred združnim hlevom v dobrih teče v Krko.

»Lepo je v Savinjski dolini...«
nam pišejo iz kolonije Zveze borcev novomeškega okraja v Bočni pločje v Sp. Krašah. V načrtu imamo še žetel na Golte, pa še marsaka, če nam vreme ne bo nagajalo. In tako bo kar hitro pršel čas, ko se bomo vrnili domov. Bivanje v partizanski Bočni nam bo ostalo dolgo v prijetnem spominu.

Čateški gasilci so praznovali

Pretekli mesec je Prostovoljno gasilsko društvo na Čatežu praznovalo 30-letnico ustanovitve. K proslavi sta prišli sosednji gasilski društvi iz Velike Loke in Sentlovrenca z motorikami in skupno z domačimi gasilci izvedli vaje v večjem obsegu. Poleg moških čet a trami motorikami je nastopila tudi ženska četa iz Čateža z ročno brigolano.

Tečaj za internatske kuharice

Na pobudo centralnega zavoda za napredek gospodinjstva v Ljubljani je tudi novomeški Zavod za poplasevanje gospodinjstva začel s tečajem za internatske kuharice. Tečaj tečaj so potrebni zato, ker se je ugotovilo, da je hrana v internatih vedaj manj enolična in ne vsebuje zadosti tistih živil, ki so za zdravo prehrano potrebna. Naše okoliščine ne dovoljujejo sklicati skupnega tečaja za vse internatske kuharice, zato so sklenili, da bo ena strokovnih učiteljic obiskala posamezne internate v raznih letnih časih po en teden in imela s tamkajšnjimi kuharicami praktični in teoretični pouk.

»Kaj boš jutri?«
Toda, Dvor, kaj boš jutri? Krka pada čez razjedeni jez, v kanalih, ki poganjajo mehe stare razpokane kovačnice, raste grmičje, mogočno Auerspergovo gospodstvo, ki bi lahko gospodarstvo na Dvoru bolje komistila, iz dneva v dan učinkoviteje grize zob časa. Stoletno zidovje je dolgo ne bo oreglodal, toda skozi rešetaste strehe lijejo ob nevihtih debeli curki vode. Premalo je živane v združnem hlevu, prevleč senu proda zadruga naprej. Gnojnica oronica pred združnim hlevom v dobrih teče v Krko.

»Lepo je v Savinjski dolini...«
nam pišejo iz kolonije Zveze borcev novomeškega okraja v Bočni pločje v Sp. Krašah. V načrtu imamo še žetel na Golte, pa še marsaka, če nam vreme ne bo nagajalo. In tako bo kar hitro pršel čas, ko se bomo vrnili domov. Bivanje v partizanski Bočni nam bo ostalo dolgo v prijetnem spominu.

Čateški gasilci so praznovali

Pretekli mesec je Prostovoljno gasilsko društvo na Čatežu praznovalo 30-letnico ustanovitve. K proslavi sta prišli sosednji gasilski društvi iz Velike Loke in Sentlovrenca z motorikami in skupno z domačimi gasilci izvedli vaje v večjem obsegu. Poleg moških čet a trami motorikami je nastopila tudi ženska četa iz Čateža z ročno brigolano.

Tečaj za internatske kuharice

Na pobudo centralnega zavoda za napredek gospodinjstva v Ljubljani je tudi novomeški Zavod za poplasevanje gospodinjstva začel s tečajem za internatske kuharice. Tečaj tečaj so potrebni zato, ker se je ugotovilo, da je hrana v internatih vedaj manj enolična in ne vsebuje zadosti tistih živil, ki so za zdravo prehrano potrebna. Naše okoliščine ne dovoljujejo sklicati skupnega tečaja za vse internatske kuharice, zato so sklenili, da bo ena strokovnih učiteljic obiskala posamezne internate v raznih letnih časih po en teden in imela s tamkajšnjimi kuharicami praktični in teoretični pouk.

»Kaj boš jutri?«
Toda, Dvor, kaj boš jutri? Krka pada čez razjedeni jez, v kanalih, ki poganjajo mehe stare razpokane kovačnice, raste grmičje, mogočno Auerspergovo gospodstvo, ki bi lahko gospodarstvo na Dvoru bolje komistila, iz dneva v dan učinkoviteje grize zob časa. Stoletno zidovje je dolgo ne bo oreglodal, toda skozi rešetaste strehe lijejo ob nevihtih debeli curki vode. Premalo je živane v združnem hlevu, prevleč senu proda zadruga naprej. Gnojnica oronica pred združnim hlevom v dobrih teče v Krko.

»Lepo je v Savinjski dolini...«
nam pišejo iz kolonije Zveze borcev novomeškega okraja v Bočni pločje v Sp. Krašah. V načrtu imamo še žetel na Golte, pa še marsaka, če nam vreme ne bo nagajalo. In tako bo kar hitro pršel čas, ko se bomo vrnili domov. Bivanje v partizanski Bočni nam bo ostalo dolgo v prijetnem spominu.

Čateški gasilci so praznovali

Pretekli mesec je Prostovoljno gasilsko društvo na Čatežu praznovalo 30-letnico ustanovitve. K proslavi sta prišli sosednji gasilski društvi iz Velike Loke in Sentlovrenca z motorikami in skupno z domačimi gasilci izvedli vaje v večjem obsegu. Poleg moških čet a trami motorikami je nastopila tudi ženska četa iz Čateža z ročno brigolano.

Tečaj za internatske kuharice

Na pobudo centralnega zavoda za napredek gospodinjstva v Ljubljani je tudi novomeški Zavod za poplasevanje gospodinjstva začel s tečajem za internatske kuharice. Tečaj tečaj so potrebni zato, ker se je ugotovilo, da je hrana v internatih vedaj manj enolična in ne vsebuje zadosti tistih živil, ki so za zdravo prehrano potrebna. Naše okoliščine ne dovoljujejo sklicati skupnega tečaja za vse internatske kuharice, zato so sklenili, da bo ena strokovnih učiteljic obiskala posamezne internate v raznih letnih časih po en teden in imela s tamkajšnjimi kuharicami praktični in teoretični pouk.

»Kaj boš jutri?«
Toda, Dvor, kaj boš jutri? Krka pada čez razjedeni jez, v kanalih, ki poganjajo mehe stare razpokane kovačnice, raste grmičje, mogočno Auerspergovo gospodstvo, ki bi lahko gospodarstvo na Dvoru bolje komistila, iz dneva v dan učinkoviteje grize zob časa. Stoletno zidovje je dolgo ne bo oreglodal, toda skozi rešetaste strehe lijejo ob nevihtih debeli curki vode. Premalo je živane v združnem hlevu, prevleč senu proda zadruga naprej. Gnojnica oronica pred združnim hlevom v dobrih teče v Krko.

»Lepo je v Savinjski dolini...«
nam pišejo iz kolonije Zveze borcev novomeškega okraja v Bočni pločje v Sp. Krašah. V načrtu imamo še žetel na Golte, pa še marsaka, če nam vreme ne bo nagajalo. In tako bo kar hitro pršel čas, ko se bomo vrnili domov. Bivanje v partizanski Bočni nam bo ostalo dolgo v prijetnem spominu.

Čateški gasilci so praznovali

Pretekli mesec je Prostovoljno gasilsko društvo na Čatežu praznovalo 30-letnico ustanovitve. K proslavi sta prišli sosednji gasilski društvi iz Velike Loke in Sentlovrenca z motorikami in skupno z domačimi gasilci izvedli vaje v večjem obsegu. Poleg moških čet a trami motorikami je nastopila tudi ženska četa iz Čateža z ročno brigolano.

Tečaj za internatske kuharice

Na pobudo centralnega zavoda za napredek gospodinjstva v Ljubljani je tudi novomeški Zavod za poplasevanje gospodinjstva začel s tečajem za internatske kuharice. Tečaj tečaj so potrebni zato, ker se je ugotovilo, da je hrana v internatih vedaj manj enolična in ne vsebuje zadosti tistih živil, ki so za zdravo prehrano potrebna. Naše okoliščine ne dovoljujejo sklicati skupnega tečaja za vse internatske kuharice, zato so sklenili, da bo ena strokovnih učiteljic obiskala posamezne internate v raznih letnih časih po en teden in imela s tamkajšnjimi kuharicami praktični in teoretični pouk.

»Kaj boš jutri?«
Toda, Dvor, kaj boš jutri? Krka pada čez razjedeni jez, v kanalih, ki poganjajo mehe stare razpokane kovačnice, raste grmičje, mogočno Auerspergovo gospodstvo, ki bi lahko gospodarstvo na Dvoru bolje komistila, iz dneva v dan učinkoviteje grize zob časa. Stoletno zidovje je dolgo ne bo oreglodal, toda skozi rešetaste strehe lijejo ob nevihtih debeli curki vode. Premalo je živane v združnem hlevu, prevleč senu proda zadruga naprej. Gnojnica oronica pred združnim hlevom v dobrih teče v Krko.

»Lepo je v Savinjski dolini...«
nam pišejo iz kolonije Zveze borcev novomeškega okraja v Bočni pločje v Sp. Krašah. V načrtu imamo še žetel na Golte, pa še marsaka, če nam vreme ne bo nagajalo. In tako bo kar hitro pršel čas, ko se bomo vrnili domov. Bivanje v partizanski Bočni nam bo ostalo dolgo v prijetnem spominu.

Čateški gasilci so praznovali

Pretekli mesec je Prostovoljno gasilsko društvo na Čatežu praznovalo 30-letnico ustanovitve. K proslavi sta prišli sosednji gasilski društvi iz Velike Loke in Sentlovrenca z motorikami in skupno z domačimi gasilci izvedli vaje v večjem obsegu. Poleg moških čet a trami motorikami je nastopila tudi ženska četa iz Čateža z ročno brigolano.

Tečaj za internatske kuharice

Na pobudo centralnega zavoda za napredek gospodinjstva v Ljubljani je tudi novomeški Zavod za poplasevanje gospodinjstva začel s tečajem za internatske kuharice. Tečaj tečaj so potrebni zato, ker se je ugotovilo, da je hrana v internatih vedaj manj enolična in ne vsebuje zadosti tistih živil, ki so za zdravo prehrano potrebna. Naše okoliščine ne dovoljujejo sklicati skupnega tečaja za vse internatske kuharice, zato so sklenili, da bo ena strokovnih učiteljic obiskala posamezne internate v raznih letnih časih po en teden in imela s tamkajšnjimi kuharicami praktični in teoretični pouk.

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

ODBOJKA

Spet drugo mesto za Novomeščane

Novomeški odbojkarji so se zadnje čase kar specializirali za 2. mesto. V borbah za prva mesta jim v zadnjem trenutku vedno kaj spodleti. Tudi na turnirju v Celju so preteklo nedeljo prepustili prvo mesto nasprotniku — zavenskim Fužinarjem. Pri porazu je imel spet vmes prste pristanski sodnik (tokrat je bil to Škerbinjek), ki je v odločilnem situaciji pomagal Ravencanom, da so izenačili nasokk Novomeščanom in nato dobili še set. Tako so bili naši igralci spet prikrajšani za pokal, ki je bil že skoraj v njihovih rokah.

ŠAH

Nov šahovski klub v Trebnjem

Večkrat smo že ugotovljali, da je organizirano šahovsko delo v Trebnjem po odhodu predsednika šahovske sekcije KUD Josip Jurčič tov. Ravnarja popolnoma prenehalo. Da bi sahitse znova organizirali, je bil na pobudo okrajnega šahovskega odbora Novo mesto pred kratkim sklican sestanek trebnjskih šahistov, ki je lepo uspel in postal hkrati kar ustanovni občni zbor nove šahovske organizacije. Udeležili se ga je tudi tajnik OSO Novo mesto, — Navzočih je bilo precej mladičev in mladink, kar kaže na zanimanje trebnjske mladine za šah. Zbrani šahisti so sklenili, da ustanove samostojni šahovski klub Trebnje. Njegovi člani vstopajo v pomoč občinskega ljudske odbora in OSO Novo mesto, da bodo premagali začne težave. Takoj bodo začeli tekmovati v klubu, sodelovali pa bodo tudi na moštvenem prvenstvu Dolenjske, ki se je že začelo. V upravnih odborov kluba so bili izvoljeni: predsednik Mirko Cvar, tajnik Saša Bončina, blagajnik in gospodar Viktor Ivanšček, člana odbora pa sta Ivan Hec in Kolenc. Izvoljen je bil tudi nadzorni in disciplinski odbor. Novemu šahovskemu klubu v Trebnjem želimo pri njegovem delu kar največ uspehov!

Primc vodi na turnirju ŠD Novo mesto

Na propagandnem turnirju v čast Dneva vstaje sodeluje 12 šahistov, med njimi prvokategorni Škerli, osem drugokategornikov in trije tretjekategorniki.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško, kočevsko in novomeško. Zmagovalci posameznih con se bodo igrali v finale, ki bo dal letošnjega ekipnega prvaka Dolenjske. Finale bo verjetno v Cрномlju v drugi polovici avgusta.

KOŠARKA

BOSANSKI NOVI — REKA 45:45

V nedeljo zvečer sta se srečali na Loku v prijateljski tekmi košarkarski ekipi tabornikov iz Srebreniške (Bosanski Novi — Prijedor) in z Otlova (Reka), ki se je končala neodločeno 45:45.

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Okrajni šahovski odbor Novo mesto je razpisal letošnje moštveno prvenstvo Dolenjske, ki se ga bodo predvidoma udeležili 14 ekip iz vseh dolenskih krajev. Ekipa so razdeljene na 4 cone — črnoljsko, stiško,

Neki zimski dan pred sedemdesetimi leti je v kmečki bajti v Gornji Stari vasi, ki so ji rekli v davnih časih Kranjska Stara vas, umiral sede za mizo mlad človek. Ni ga presenetilo, saj je nekje že zapisal: »Pomlad mi bo v gotovo smrt.« V njem se je pretakala — kot v Jurčiču — uskoška kri in, kot nekoč umirajoči Galec, ni hotel niti leči. Z ugašajočimi očmi se je oziral skozi okno tja v sivo zidovje mogočnega Gracarjevega turna pod Tolstim vrhom, kjer je v romantičnih časih zadnjih let tolkotrak pel graščakovih hčerki Marici Prešernove, Puškinove in, bržčas, tudi svoje podoknice.

Podrla ga je sušica. France Hudoklin je bil namreč za svojo starost književno nadpovprečno izobražen pesnik, kot pravi Ivan Grafenauer, in v tistih časih in še pozneje, postavim, v Kettejevih in Murnovih, se je mlademu sestradanemu slovenskemu pesniku še najbolj spodobila jetika.

Se ni minilo leto dni, kar je bil Hudoklin opravljen zrelostni izpit v Trstu, izgnan iz novo-meške šole, ker ni znal svojim stari, modrim učnikom molčati, če so pokazali preveč nevednosti ali če je šlo za stvar mišljenja in prepričanja. — Tako mi je mnogo pozneje pravil njegov prijatelj Ignac Kušljan iz Sentjerneja.

Stirideset let po Hudoklinovi smrti sem vprašal na pesnikovem domu, ali je pri hiši še kaj starih knjig in kakšnega pisarja.

»O, bilo je mnogo tega na podstrešju,« mi je rekla na dvajsetletna mlada žena, stola,

Gracarjev turn pred zadnjo vojno

ko smo prekrivali streho, smo tisto črvojedino zmetali na gnojišče.

Mislil, da sem moral biti zelo smešen, ko sem se neumno zagledal v gnusno gnojnico, kot se zastirni človek z brega v reko, ki mu je pravkar pogoltnila drago bitje in se nato potuhne, kakor da se ni prav nič zgodilo.

Tisti zanesenjaški stavec, Thomas Carlyle, je pridigal svoje dni, da se v zgodovini nikdar ne utrjajo verige učinkov, ki so jih sprožila človekova dejanja. In pesni in osnutki tragedij v gnojnici, znameniti gospod šolmašter, ha, ha!

Po nadarjenem človeku, ki se ni utegnil izpeti, je ostalo komaj nekaj skromnih sledov: razen tega, kar je morda poslal še sam v Petrograd, in stvari, ki so mu jih raznesli literarni tatovi, še osmrtna hvalnica s petimi osnutki pesmi, ki jih je leto dni po Hudoklinovi smrti (l. 1886) objavil pesnikov sošolec Stazinski v Ljubljanskem zvonu; dalje kratak zapisek v Slovenskem biografskem leksikonu in pa — ljubek spominček v Trdinovi bajki »Bratovska gomila«. In prav o tej bi hotel nekaj povedati.

V svoji bajki »Bratovska gomila« (7. knj. ZD) pripoveduje Janez Trdina o »podgorškem pesniku Hudoklinu« — kakor je prekrstil svojega prijatelja —, prvaku odlične narodne družbe, katero je Hudoklin na žegnanju na Tolstem vrhu »oduševljeval za domovino in slavljanstvo«. Domov grede je pesnik zaspal na veliki gomili pod zidovi Gracarjevega turna in sanjal dolgo zgodbo o zakladu, ki la že zakopan v gričku.

Svoji bajki, ki jo je posvetil spominu dobrega prijatelja, ni dal Trdina po naključju starinoslovski okvir. Sodin namreč, da je Hudoklin sam govoril Trdinu tudi o arheolo-

pravilčnih zakladih, ki jih je Schliemann odkrival v trdnjavah in grobovih Homerjevih junakov v Troji, Mikenah in Tyrinsu. To je bil čas romantičnega arheološkega pustolovstva in tako sanja tudi Hudoklin o zakladih v Bratovski gomili in ne morda o čeladah, sekirah in loncih, ki bi nam razodevali skrivnosti o življenju tujih ljudstev v davnih časih.

Pa tudi doma odkrijejo prav tisti čas mostiščarje iz mlajše kamene dobe na Ljubljanskem barju, ilirske kovačnice na Važah in znamenito situo,

Eden izmed grajskih stolpov Gracarjevega turna med obnovo

vneto stičejo za ajdorskimi gomilami in jih odpirajo. V Ljubljani zidajo Deželni muzej. Sploh je tudi »naša domovina tisti čas po zaslugi ljudi, kakršni je bil Dežman, hrabro sledila napredku arheologije v ostalih avstroogrških najdiščih« (R. Ložar). Bistromni narodni odpadnik Dežman išče na Krškem polju porimljanjeni keltski Neviotnum in — če se ne motim — poskusi njegov preparator Ferdinand Schulz s svojo rovnico tudi v Hudoklinovih krajih samih, v Grobljah na sentjernejskem polju, kjer izkoplje v razvalinah rimskega Cruciuma mestno kopalnico in mozaični tlak na Gregorčičevem dvorišču.

Kušljan mi je pravil, da je odkopal Schulz tudi na »Grobiščih« nad Mihovim nekaj gomil prvih Slovencev v naših krajih, da pa je delo opustil, ker so bili grobovi siromašni, le v ustih neke lobanice, da je našel majhen novček, obolus. Kako naj si razložimo, da Kušljan vse to ve, če ne z domnevo, da sta si s Hudoklinom ogledovala Schulzovo delo ali se kopanja celo sama udeležila?

Prav to je nemara navdušilo Hudoklina za starinoslovje, da se začne tudi sam zanimati za ajdovske gomile pod Gorjanci in jih s prijateljem Kušljanom odkopavati. Kušljanu je tako napolnil glavo z bliščem antike in zgodovine sploh, z zani-

manjem za rimske novce, ki so jih pobirali orači po brazdah grobeljskih njiv, za lepo pesem, dijaško rodoljubje in »slavljanstvo«, da postane Kušljan sanjač, pozablja svojo krojaško šivanko, najde pot do Dežmana, koplje pozneje z Müllnerjevo potuho stare gomile, se potepa s popotno torbo in dnevnici dveh goldinarjev domačega muzeja po deželi in se nazadnje z denarji Dvornega muzeja na Dunaju in s poukom kustosa Josepha Szombathya izobrazi tudi strokovno. Ko odkrije in odkoplje v Mihovem pod Gorjanci arheološko najbogatejše najdišče tistih časov v vsej Avstriji, čez pet sto bogatih keltskih grobov na siromašnejši hallstattske kulturni plasti, oziroma pod zopet obuboženimi sloji na pol porimljanjenih Kelto v pozni antiki, si za služi izpričevalo, da je bil »razumen in vesten delavec, kar so tudi dunajski arheologi priznali, zlasti pa (da je bil) pošene« (SBL str. 277).

Kot Hudoklin, je bil tudi šest let starejši Kušljan uskoškega izvora in šele na Hudoklinov navset je svoj trdi priimek Kušljan omeščal v Kušljan. Spominjam se, da mi je še sam Kušljan, ki je bil moj ded, nekoč dejal, da je bil gospodar prežeškega gradu Kuschlandt, znan iz 18. stoletja, njegovega rodu.

Resnica je, da je tega nadarjenega samouka vzgojil in ga izvabil na prva odkopavanja starih gomil prav France Hudoklin, da se je Kušljan lahko že l. 1885 ponudil v službo Deželnemu muzeju, res tudi dobil izpričevalo za kopanje in imel — kakor bomo še videli — opraviti pozneje tudi Bratovsko gomilo samo. Vse to pa daje zares dovolj luči vprašanju, zakaj polaga Trdina svojo bajko, posvečeno Hudoklinovemu spominu, prav v arheološki okvir.

V bajki sami beremo, da je »duhoviti mladenič« Hudoklin zaupal skrivnosti Bratovske gomile Trdinu. Tega starega čudaka v večni staromodni suknji, ki je ni odložil niti poleti, je študent iz Stare spoznal menda tisto leto, ko se je kot osmošolec prvič zaletel z napadenimi plučmi v rojstno vas. Seznanila sta se v prijaznem domu Hudoklinove dekleta, oziroma njenega očeta Miljutina Hrastarja, se pravi graščaka Dragotina Rudeža na Gracarjevem turnu. Pesnik je Trdino opozoril, kako imenitno bi bilo prekopati Bratovsko gomilo.

Hudoklin se stvari ni upal povedati tudi očetu svoje ljube. To pa je storil Trdina in

ob Novem letu 1885 svojo pobratima Rudeža pridobil, da se je odločil: »Pisal bom še to pomlad po slovečega našega starinokopa P(ečnika), da nam bo razkopal in preiskal gomilo.« — Dragotin Rudež ni stul, da mu ni usojeno več čakati pomladi. In tudi Hudoklina so komaj leto dni za njim pokopali pri domači cerkvi v Orehovici.

Narčili za Bratovsko gomilo so bili pozabljeni.

Mogoče je Rudež res kaj pisal Pečniku, poznejšemu špijonu vojvodinje Mecklenburške, ki je v letih 1905—1914 hudo pletila po dolenskih krajih zaklade naše predzgodovinske preteklosti.

Moralo je biti vsaj leto ali bržčas več pred začetkom prve

išče in želi podariti nemškemu kronprincu Viljemu.

Graščak Jože Rudež, sin Trdinovega pobratima, se zmrdne in pravi glavarju: »Ne dam kopati!«

Baron se ustraši; kdo bi se drznil oporekati mogočni plemkinji, o kateri so si šepetali, da je nezakonska hči cesarja Franca Jožefa! »Čaka vas že odklikovanje,« poskuša glavar omeščati Rudeža.

»Ne dovolim!« ostane gospodar gradu pri svojem. Rudežev dom že od nekdaj ni bil prijazen narodnim sovražnikom.

Okrajni glavar je zapustil grad v hudih skrbeh, Jože Rudež pa je pozneje dobil poziv k vojakom. Komaj se je odkupil z veliko vsoto vojnega posojila.

JANEZ TRDINA, pisec »Bajk o Gorjancih« (risba Ivana Vavpotiča — okoli 1900)

svetovne vojne, ko se je neki dan prikazal na Gracarjevem turnu okrajni glavar iz Novega mesta, baron Viljem Rechbach, in naročil, naj pripravijo na gradu prostore za vojvodinjo Mecklenburško in njeno spremstvo; da bo hogenšperska plemkinja odkopala Bratovsko gomilo in da se nadeja, da bo našla v njej srebrni šlem, ki ga že dolgo

Za baronom Rechbachom se je nekoč oglašal na Gracarjevem turnu Hudoklinov stari prijatelj Kušljan iz Sentjerneja in prosil Rudeža, naj mu dovoli prekopati Bratovsko gomilo.

»Iam je in se je lotil mu pravi graščak malobrižno. Teden dni so v neprestanem dežju hodili Kušljanovi delavci v griček pod gradom in se zvečer premočno sušili v grajski kuhinji. Čez teden dni pa je Kušljan dejal: »Ni mi usojeno, da bi jo odkopal,« in opustil delo. To in ono o Mecklenburški mi je še pravila snaha Trdinovega pobra-

tima Marija Rudeževa nekaj let pred svojo smrtjo po drugi veliki vojni na Gracarjevem turnu.

Svoj arheološki dar nemškemu kronprincu Viljemu je vojvodinja Mecklenburška izkopalna pozneje, marca ali aprila 1913, v veliki četrti gomili s tridesetimi grobovi v St. Vidu pri Stični; ne sicer srebrno čelado, kakor se je nadejala v Bratovski gomili pod Gracarjevim turnom, ampak znamenito vojaško bronasto opremo, s katero se ponosa danes muzej v Berlinu. Starega Albina Hrasta z Vira pri Stični, ki je pomagal — baje ob svitu bakel in polnočnem zvonjenju cerkvenih zvonov — dvigati zaklad iz zemlje, nisem po vojni našel več med živimi. Petdeset let starega so poleti 1942 odgnali Italijani v pregnanstvo in ga je novica, da je spet svoboden, zatekla težko bolnega v Padovi. Po tistem ni bilo več o njem nobenega glasu.

Hrast je bil eden od zadnjih »roparskih kopačev« — če si izposodim besedo o naših samozvanih starinarjih pri ravnatelju irskega Nacionalnega muzeja Adolfu Mahru —, ki je še nekaj let pred zadnjo vojno uplenil na Svajdri pred zgodovinskega konjenika.

Dvainsedemdeset težkih zabojev mecklenburških izkopanih je dedinja bogenšperskega gradu, Maria Antoinette, prodala v januarju 1934 na javni dražbi v New Yorku in so naši stari gospodarji države gledali brez grenkobe in sramu, kako so kupci brutalno raztrgali veliko in sveto knjigo naše predzgodovine, še preden smo si jo sami ogledali, njene liste pa raznesli na vse zgubljene konce našega planeta. Kaj briga tučca, ki si je okrasil svoje stene s tujim nakitom, preteklost naše domovine! Za vselej izgubljen na stvar.

Toda Bratovska gomila že s svojo vnanjo obliko pričča, da sploh ni gomila, in se urednik Trdinovih zbranih del zato moti, ko pravi v opombah: »Brez dvoma je griček ena prazgodovinskih gomil« (7. knj. ZD, str. 225). Mislil, da tudi besed v Trdinovi bajki; ... griček, ki je zdaj brez imena, predniki naši pa so ga zvali Bratovska gomila, ni jemati resneje, kot literarni okrask bajke.

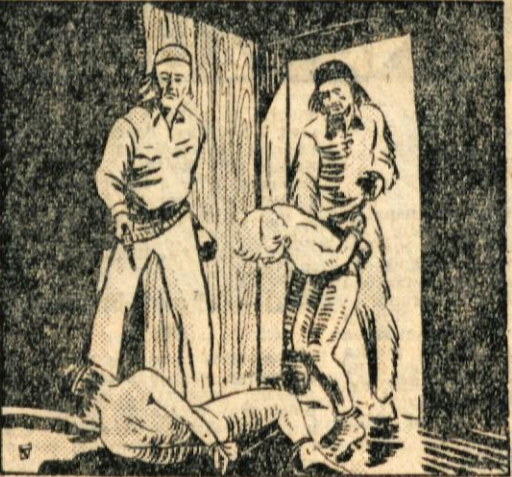
Bratovska gomila je dolomitna skala sredi prijazne dolinice pod vzhodnimi zidovi Gracarjevega turna. V kvadratni dobi so vodne naplavine dolinico zasule in ji izravnale dno, iz katerega štrli kakih 30 metrov dolg in prav toliko širok skalnat griček povsem nepravilne oblike, kakršne prazgodovinske gomile nikdar niso. Oster vzpon pobočja iz tal moti človeka, kakor da je griček res nagrenila človeška roka.

Moja mati pa se spominja, da je že Hudoklinov prijatelj Kušljan, njen oče, vedel, da je Bratovsko gomilo ustvarila narava in ne človek.

* V Hrastarja je Trdina prekrstil Dragotina Rudeža najbrž po vasi Hrastje, h kateri se šteje Rudežev grad Gracarjev turn.

V SAMOTAH PRAGOZDA

Priredil in narisal Saša Dobrila

103.

Takoj za njima sta prišla še dva moža. Eden je bil mešanec z rdečo ruto na glavi, drugi pa Indijanec. Surovo sta pograbila ošepnjoča se dečka in ju odvlekla h koči. Zvezala sta jima roke in noge in ju pahnila v temen prostor v zadnjem delu kočice.

106.

Zvečer je prinesel Indijanec v njuno ječo skledo pečenega mesa in nekaj kuhanega krompirja. Zchljajl jima je vezi na rokah in jima dal večerjo. Dečka že od jutra nista zaužila ničesar, zato sta skledo izpraznila do dna. Nato ju je Indijanec spet zvezal in molče odšel.

104.

Brazgotinec je hotel zvedeti od dečkov, če sta sama in če ju ni kdo poslal. Vendar dečka nista spregovorila niti besede, da ne bi prekršila dogovora z Dovganom. Zato so trije možje odvezali pse in preiskali vso dolino, niso pa našli niti sledu o kakšnem drugem človeku.

107.

Ko je Indijanec ovijal Roku Jermen okrog rok, je deček — ne da bi oni kaj opazil — napel mislice. Zato je bil Jermen le rahlo zvezan in ni več rezal v meso. Počasi so potekale ure te dolge noči. Zunaj je kdaj pa kdaj žalostno zautuli pes.

105.

Ko so se možje vrnili v kočjo, je Vilče nasploh uho na steno in poslušal kako preklinjajo. Dawson je predlagal, da ju ubijejo, vendar druga dva nista privolila. Vilče je tudi opazil, da mu je »brazgotinec« odtrgal možniček z biserom, ki ga je imel obešenega na vratu.

108.

Sele proti jutru se je Roku posrečilo, da je spravil najprej desno roko iz zrahilnega Jermena in nekaj minut pozneje je bil prost vezi. Razvezal je tudi Vilčeta in mu pomagal na noge. Dolgo časa sta si morala drgniti otrpelo ude, da so postali gibljivi kakor prej.

Grki razbili spominsko ploščo

V Kokkiniji, predmestju Ate-ne, je bila nedavno čudna ceremonija. Pred cerkvico sv. Filipa in Elizabete se je zbrala velika množica molčeca in mrka. Malo pred osmo uro zjutraj je prispel župan Pireja Toun-doulides v črni obleki in stopil k cerkvi. Obrnil je hrbet marmorni plošči na zidu in z magnetofonskega posnetka poslušal hkrati z množico napovedovalca radijske postaje Limaso na Cipru: »Zaradi svojega neljalnega vedenja in kriminalne dejavnosti, usmerjene na vzdrževanje neredov na Cipru, so po ukazih sir Johna Hardinga zjutraj ob štirih obesili Karaoalis in Demetriusa...«

Zupan Toundoulides je vzel kladivo, stopil k marmorni plošči in jo z nekaj udarci razbil. To je bila spominska plošča, ki

V slogi in delu

V Banatu, blizu Vršca, je vas Gudurica, ki je pravcata Jugoslavija v malem. Steje dva tisoč prebivalcev — kmetov z družinikov. Skromna, vesela vas, v kateri živijo Slovenci, Hrvati, Makedonci, Bosanci, Hercegovci, Siptarji, od narodnih manjšin pa Romuni, Nemci in Madžari. Da je življenje še bolj pisano, je v vasi tudi nekaj ciganskih družin. In vse to, res pisano prebivalstvo živl, kot poudarjajo ponosno sam, vsčastni: v najlepši slogi in delu.

148. rojstni dan

Neki deček iz Amerike je letos napisal pismo predsedniku sovjetske vlade Bulganinu in ga vprašal, če v Sovjetski republiki res živi človek, ki je star 148 let. In Bulganin je dečku odgovoril, da res. To je Mahmud Eljovoz iz Azerbejdžana (republika v SZ), Mahmud je nedavno proslavil svoj 148. rojstni dan. Časčljivji starec še vedno dela v svojem kolhozju in ni dolgo, ko je bil odklikovan z redom dela. Mahmud ima 23 otrok.

OKROGLE

NEVARNI DVOJKI

V eleganten bar prideta dve dvojčki, podobni ko las lasu, sedeta k mizi in naročita liker. Čez nekaj časa pa pride upravniki bara in pravi: »Lepo vaju prosim, zapustita moj lokal. Gostje nočejo več naročevati pijače, misleč, da vidijo že vse po dvojki!«

ČE JE GLAVNI DOBITEK

»Janez, nikar ne kupi samo polovične grečke,« pravi žena možu. »Nočem imeti v hiši so-stanovalec!«

KAJ VSE PRIDE V SANJE

»Ti, v Opatici je vse polno gostov, domačih in tujih. Domačih še več. To si gostinci manejo roke...«

»Vraga, res? Kje si pa zvedel?«

»Ho, ponoči se mi je sanjalo...«

Zdravniški dvoboj